

POHVALJENA HRVATSKA FOTOKARTA NA MEĐUNARODNOJ KARTOGRAFSKOJ IZLOŽBI

Fotoplan je list plana (karte) sastavljen od redresiranih okomitih zračnih snimaka jedin-stvenog mjerila, s nanesenom pravokutnom koordinatnom mrežom, opremljen nazivima, kotama i podacima izvan okvira.

Fotokarta je fotoplan na kojemu je dio sadržaja dodatno istaknut kartografskim znacima, zemljišni oblici prikazani izohipsama, a objekti objašnjeni nazivima (Borčić, B., Kreiziger, I., Lovrić, P., Frančula, N.: Više-jezični kartografski rječnik, Zbornik radova Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 15, Zagreb, 1997).

U tijeku proteklog vremena fotokarte su većinom bile jednobojne. Tako su, pri umno-žavanju, okvir i kartografska mreža te vanjski opis bili crni, a izohipse i kote te toponimi bijeli (u negativu) ili crni (u pozitivu). Danas se po-moću računala može ostvariti kartografika bo-lje kvalitete od one izvedene ručnim ili foto-mehaničkim postupcima. Upotrebom suvreme-nog hardvera i softvera dobiven je niz novih mogućnosti. Tako je i digitalne fotokarte, koje su sada u boji, moguće dodatno obogatiti, npr. vrstama cesta, namjenom zgrada, nazivima objekata, signaturama i drugim. Fotokarte Švicarske i Njemačke različitih mjerila, od otprilike 1:2 500 do 1:20 000, najčešće zadr-žavaju stvarne boje prirodnih i izgrađenih obje-kata na zemljištu. Ipak, prometnice su istaknute svjetlosivom bojom na tamnoj podlozi. Nazivi pojedinih objekata, npr. rijeka, šuma itd. dani su bijelom bojom na tamnoj podlozi. Važniji objekti označeni su brojevima crne boje u bi-jelom krugu ili kvadratu te dodatno objašnjeni u tumaču znakova.

Na temelju provedenih analiza kartografike klasičnih i digitalnih fotokarata, a također i najnovijih inozemnih ostvarenja, Frangeš i Poslončec-Petrić, izradili su probni isječak digitalne fotokarte, na kojem je predložena suvremena kartografika za turističke svrhe (detaljnije vidi u: Frangeš, S., Poslončec-Petrić,

V.: Kartografika digitalne fotokarte, Zbornik radova "100 godina fotogrametrije u Hr-vatskoj", urednik V. Kušan, izdavač HAZU, Zagreb, 1998, 235-240). Na tom je prijedlogu za isticanje glavnih prometnica primijenjena žuta, a sporednih svjetlosiva boja, dok su imena ulica označena crnim slovima. Područja pod vodom prikazana su svjetloplavom bojom, a nazivi vodotoka, zaljeva i sl. slovima plave boje. Signature i nazivi objekata su zbog kontrasta crni na svijetloj podlozi ili bijeli na tamnoj po-dlozi. Krovovi kuća naglašeni su narančastom bojom.

Dr. Frangeš nastavio je započeta istraživanja i u suradnji sa Zvonkom Biljeckim objavio fotokartu Grad Velika Gorica u mjerilu pribli-žno 1:6 000, veličine 69 cm × 80 cm u četve-robojnom tisku. Naručitelj karte bio je Upravni odjel, za prostorno planiranje i zaštitu okoliša Gradskog poglavarstva Grada Velike Gorice. Fotokarta je izrađena u suradnji tvrtki LaPer d.o.o. i Geofoto d.o.o. 1998. godine na temelju snimanja što ga je iste godina provela tvrtka Geofoto d.o.o. Poseban zahtjev naručitelja bio je sačuvati u što većoj mjeri izvorni zračni sni-mak sa svim krovovima i krošnjama, a karto-grafiku (slikovite, geometrijske i slovnobroj-čane signature, nazive ulica, trgova i drugih objekata) potisnuti u drugi plan, odnosno prikazati vrlo diskretno i umjereno.

Osim osnovnih podataka o nazivu karte, mjerilu, naručitelju, snimanju, izradbi i auto-rima, u izvanokvirnom sadržaju nalazi se abe-cedni popis ulica, grb Velike Gorice i pojmov-nik. Riječ "pojmovnik" stoji na mjestu na kojem smo navikli da piše *tumač znakova* ili *legenda*. Upotreba riječi *pojmovnik* umjesto *tumač znakova* nije donedavno bila uobičajena u hrvatskom jeziku, pa ni u hrvatskoj kartografiji. Njena je prednost pred *tumačem znakova* što jednom riječju zamjenjuje dvije. Odgovor na pitanje hoće li ona zaživjeti u hrvatskoj kartografiji ostavimo za budućnost. Uočimo

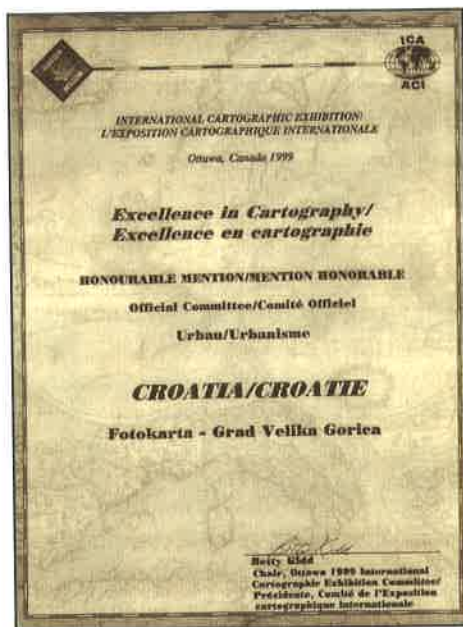
ovdje samo da te riječi nema u prvom izdanju Anićeva *Rječnika hrvatskoga jezika* iz 1991., ali se pojavljuje u trećem proširenom izdanju: “**pojmovnik** *m* <nom. mn pojmovnici> popis s objašnjenjima ili drugačije uređen tekst ili knjiga namijenjena upoznavanju s pojmovima bitnim za razumijevanje neke društvene i dr. pojave [~ ruske avangarde]”.

Fotokarta Grad Velika Gorica bila je jedan od pedesetak izložaka koji su predstavljali hrvatsku kartografiju na Međunarodnoj kartografskoj izložbi održanoj u sklopu 19. međunarodne kartografske konferencije u Ottawi, 1999. godine (detaljnije o izložbi vidjeti u: Frangeš, S., Lapaine, M., Paj, R.: Sudjelovanje Hrvatske na Međunarodnoj kartografskoj izložbi u Ottawi, *Geodetski list* 1999, 2, 168-174 ili Kidd, B. (urednica): *International Cartographic Exhibition, Ottawa, Canada, 1999.*, katalog izložbe).

Posebno nas je razveselila vijest koja je stigla iznenada gotovo dva mjeseca nakon

Sl. 1. Isječak fotokarte Grad Velika Gorica, pohvaljene na Međunarodnoj kartografskoj izložbi u Ottawi u kolovozu 1999.

konferencije, da je fotokarta Grad Velika Gorica dobila pohvalu (Honourable Mention) za izvrsnost u kartografiji (Excellence in Cartography) Povjerenstva Međunarodne kartografske izložbe. Naime, u sklopu završnih svečanosti Međunarodne kartografske konferencije u Ottawi u kolovozu, proglašene su karte i atlasi pobjednici prema glasovanju publike, delegata i službenog povjerenstva. Nacionalnim predstavnicima uručene su tada prigodne plakete. Uz popratno pismo stiglo uz pohvalu fotokarti Grad Velika Gorica stoji i isprika što plaketa nije uručena na kraju konferencije kad su uručivane i ostale nagrade, zbog “vremenskih uvjeta” (time constraints).

Službeno povjerenstvo biralo je najbolje karte po temama: atlasi, geološke karte, hidrografske karte, karte za rekreaciju, satelitske karte, topografske karte, karte gradova i ostalo. U skupini karata gradova nagrađena je slovenska karta Maribora, a pohvaljene su hrvatska fotokarta Grad Velika Gorica i nizozemska Militaire Stadsplattegrond's - Gravenhage.

Nadam se da mi autori neće zamjeriti ako im uputim nekoliko manjih primjedbi. Da bi sljedeća fotokarta bila još ljepša i još bolja, predlažem autorima da pokušaju poboljšati čitljivost naziva (crno na tamnoj podlozi), kao

i signature za taksi (taxi) i autobusni terminal (postaju ili stanicu). Budući da na fotokarti nema ni kota ni prikaza reljefa izohipsama, ostaje otvoreno pitanje kako ugraditi i te elemente da bi rezultat bio zaista *fotokarta* u smislu definicije navedene na početku ovoga prikaza.

Hrvatska sudjeluje na međunarodnim kartografskim izložbama koje se održavaju

svake druge godine u sklopu međunarodnih kartografskih konferencija od 1993. godine (Köln 1993, Barcelona 1995, Stockholm 1997 i Ottawa 1999), a ovo je prvi puta da je na jednoj takvoj međunarodnoj kartografskoj izložbi pohvaljen hrvatski zemljovid! Stoga velike čestitke autorima i neka taj događaj bude zabilježen velikim slovima u povijesti hrvatske kartografije!

Miljenko Lapaine

TREĆI OKRUGLI STOL E-ŠKOLE HRVATSKOGA PRIRODOSLOVNOG DRUŠTVA

U organizaciji Hrvatskoga prirodoslovnog društva, odnosno Sekcije E-škole HPD-a, dana 16. siječnja 1999. godine održan je u prostorijama Tribine grada Zagreba, Kaptol 27, Treći okrugli stol E-škole.

PROGRAM RADA

- 11.00 – 11.10 Otvaranje Okruglog stola (prof. dr. Velimir Pravdić, predsjednik HPD-a)
- 11.10 – 11.25 Uvodno izlaganje (dr. Krunoslav Pisk, pročelnik Sekcije E-škole mladih znanstvenika)
- 11.25 – 12.25 Iskustva u radu E-škole
- Web strane geografije (mr. sc. Danijel Orešić)
- Interaktivna fizika (dr. sc. Petar Pervan)
- Astronomski praktikumi (dr. sc. Drago Roša)
- Mini projekti kemije i biologije (dr. sc. Ernest Meštrović, dr. sc. Toni Nikolić, prof. Antun Kučak, učenici Rudarske i kemijske škole iz Varaždina)
- 11.25 – 12.00 Rasprava
- 12.00 – 13.00 Domjenak

U sklopu predstavljanja pojedinih struka uključenih u projekt E-škole i njihova rada u tom projektu, u ime Sekcije E-škole pri Hrvatskom geografskom društvu kratko predavanje pod naslovom «Web strane geografije» održao je mr. D. Orešić, voditelj projekta za područje geografije.

Uvodno su izneseni osnovni podaci o projektu E-škole, uključenju Hrvatskoga geografskog društva, osnivanju Sekcije i početku rada sekcije na projektu. Naglašeno je da je geografija uključena krajem 1997. godine, a aktivno djeluje od veljače 1998. U prvoj godini rada učinjeni su veliki pomaci u ostvarenju cilja projekta, prvenstveno na polju unapređenja nastave geografije te prepoznavanja nadarenih učenika i njihovo uvođenje u znanstveno-istraživački rad. U uvodnom dijelu navedeni su i stalni suradnici na projektu.

U projekt su na području geografije uključene tri srednje i jedna osnovna škola (Srednja škola Ambroza Haračića iz Malog Lošinja, Srednja škola Krapina, Srednja škola Antun Matijašević Karamaneo iz Visa te II. Osnovna škola iz Bjelovara). Navedene srednje škole donirane su opremom iz sredstava projekta, a u tijeku je uključivanje još dviju srednjih škola s vlastitom opremom. Sekcija HGD-a smatrala je da je, unatoč tehničkim i kadrovskim problemima, u prvoj fazi trebalo uključiti škole izvan glavnih urbanih središta jer su one u pristupu informacijama u nepovoljnijem položaju. No, naglašeno je da je pojedinačno uključivanje učenika, bez obzira na to iz koje škole dolazi, i moguće i poželjno.

U godini dana u kojoj djeluje geografska E-škola, uspješno su ostvareni svi navedeni oblici rada. Izrađene su geografske WWW stranice s obiljem informacija, odgovaralo se na pitanja